

Caput XX.

RESPONDENS autem Sopbar Naamathites, dixit: Idcirco cogitationes meae varia succedunt sibi, & mens in diversa rapitur. Ideo, inquit, æstuo, & cogitatione conturbor: quia dicis te hæc mala sine causa à Deo iudice sustinere, cum de Deo nihil finistrum debeat suspicari.

Doctrinam quam arguis audiam, & spiritus intelligentiæ meae respondebit mihi. Audiam quidem te increpantem ac redarguentem me: quia forte in doloribus positum objurgare non debeam: mihi de Deo, quod est iustissimum respondere convenit: quia non posses ab eo ita puniri, nisi esses malorum conficius, & multorum criminum reus.

Hoc scio à principio, ex quo positus est homo super terram: quod laus impiorum brevis sit: & gaudium hypocrite ad instar puncti. Jam nunc cœpit in sanctum Job maledictis invehi: quem & impium aperit asserit, & hypocritam: eo quod simulaverit se iustum, & nunc in Deum rebellis extiterit.

Si ascenderit usque ad cælum superbia ejus, & caput ejus nubes terigerit. Manifesta & certa hyperbole: hominem elatum nimis, & tumidum dicit:

Quasi sterquilinum in sine perdetur: & qui eum viderant, dicent ubi est? Cui sterquilinum assimilatus est per omnia, & ipse te nunc conspicias putrefactum. Et qui quondam viderant te regnantem in gloria: nunc iniqui insultanti voce: Ubi est ille sapientissimus hominum, & potentissimus regum?

Velut somnium avolans non invenietur: transet sicut visio nocturna. Manifestum est sicut ait: Defecit velut somnium surgentis.

Oculus qui eum viderat, non videbit: neque ultra innotebit eum locus suus. Id est, honor impii non poterit reparari.

Filii ejus atterentur egestate. Sive ergo carnales filii ejus, sive opera quæ aliquando filiorum nomine appellantur, sive illi qui eum tanquam patrem fuerint imitati, per Dei sententiam ad nihilum redigentur: quod jam in filiis tuis, carnalibus operibus quoque tuis ex parte vides esse completum.

Et manus illius reddent ei dolorem suum. Hoc enim operatus est unde malum vindictæ, operante Dei iustitia recipere mereretur.

Ossa ejus implebuntur vitis adolescentiæ ejus. Hoc ait, quod à juventute sua, ex qua graviora peccata committere cœperit: in eisdem peccatis suis usque in senectam permanerit: pro quibus nunquam voluerit pœnitere. Et idcirco sequitur:

Et cum eo in pulvere dormient. Id est, post mortem vitiorum quæ est in anima: sive usque ad mortem, quæ fit per resolutionem corporis hujus. Ossa ergo hoc loco ipsam senectutem non est absurdum intellexisse: quibus veterofitas annorum, & durities senii jam præmatura significetur. Sive ossa ejus implebuntur vitis adolescentiæ, &c. Si quæ igitur virtutes sunt animi in impio homine naturales, ab adolescentiâ ejus vitis inolefcunt, & resolvuntur, ac defluunt, ut nihil in eis solidum, & forte maneat: quia jam eisdem vitis tanquam carnibus fluidis videlicet rebus operiuntur, & obteguntur: ubi magis debent virtutes, velut ossa solida, & firmissima, tanquam carnes fluidas & solutas vitia restringere, continere, & regere: & ideo in carnis ejus pulvere dormiant: quia repugnantibus vitis atque vincentibus, rigorem bonæ suæ naturæ amittent.

Cum enim dulce fuerit in ore ejus malum: abscondet illud sub lingua sua. Dulcia mala sunt impie, blasphemia & cætera oris peccata. Abscondet sub lingua sua, dicens: ubi est ei labor & dolor, & defendet atque cælabit, ut ait scriptura: Qui contegit iniquitatem suam, non prosperabitur.

Parcet illi, & non derelinquet illud. Id est, palpat, fovet, & nutrit malum suum, & delectans se in illo, nunquam pœnitit ut ab eo discedat.

Et cælabit in gutture suo. Illud dicere mihi videtur, quod semper fit ad blasphemandum paratus, & non prius saltem per aliquam moram cogitat quid diciturus est: quia jam paratam habet blasphemiam quam cum maledictione cordis effundat.

Panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum in-

trinfecus. Panis scilicet tota vita hujusmodi hominis, est delectatio peccatorum, dulcedo illecebrarum, & suavitas, quæ amara illi, & mortifera postmodum erit. Quod autem dixit in ventre ejus, hoc ait, quod etiam in corde suo pro iniquitatibus suis, amarus dolores, acerbos & nimios conscientia torquente patiatur.

Divitias quas devoravit evomet, & de ventre illius extrahet eas Deus. Caput aspidum surget: & occidet eum lingua vipera. Quod iniquè & violenter rapuit & invasit: merito ei Deus pœnas illatis criminibus ejus reddidit, & ita extorquebitur ab iniquo quod injuste abstulerat. Angelus verò ille qui centum octoginta quinque millia occidit, videtur bonus angelus fuisse: quia angeli mellores sunt, zizania iguibus æternis exurenda.

Non videat rivulos fluminis, torrentis mellis & butyri. Amœnitatem sive delicias paradisi, affluentiam quoque ejus his nominibus significari noverimus: & reges hi qui non ad versarii erant veritati, quod ipsi sint illi impetus fluminis, qui lætificat civitatem non absurdè intelligitur, manantes scilicet de fonte, sive de flumine scripturarum: sive eosdem Apostolos hos impetus rectè sentimus, exeuntes de fonte Evangelii ad irrigandas terras steriles populorum: quos etiam torrentes propter velociter effusam super omnes doctrinam eorum, intelligere debemus: quæ doctrina divina, melliciorum eloquiorum Dei dulcedinem, & butyro propter simplicem, & innocentem eundem cibum doctrinæ verissimè comparatur: qui etiam in psalmo hanc dulcedinem impium non dicit habiturum.

Luceat quæ fecit omnia: nec tamen consumetur. Illud est, quia gehenna quædam perpetua incorruptio, & æterna perseverantia tormentorum est.

Juxta multitudinem adinventionum suarum, sic & sustinebit: quoniam confringens nudavit pauperis domum: rapuit, & non edificavit eam: Juxta illud quod Propheta dicit ad Deum: quoniam tu reddes unicuique secundum opera sua.

Nec est satiatus venter ejus. Ventrem hic appellatum puto quoddam receptaculum animæ, ubi cogitationes ejus quasi escæ ciborum reconditæ continentur, quem inexplicabilem dicit.

Et cum habuerit quæ concupierat, possidere non poterit. Quemadmodum & tu ipse, qui iusto Dei iudicio omne patrimonium perdidisti.

Non remansit de cibo ejus, & propterea nihil permanebit de bonis ejus. Inhumanitatis ei notam inurit: eo quod de abundantia mensæ suæ nulli peregrino, vel hospiti refectio-nem præbuerit: sed fallitur Sopbar: quia sanctus Job dicit: Si comedi buccellam meam solus. Non remanebit de cibis ejus: quia non florebat bona sua.

Cum satiatus fuerit, ardebitur, astuabit, & omnis dolor irruet super eum. Cum divitiis scilicet, & rerum omnium abundantia refertus fuerit, subitus ei interitus veniet: coarctatus miseria irruente atque conclusus, calamitatum claudibus æstuabit.

Urinam impleatur venter ejus, ut emittat in eum iram furoris sui. Quandam capacitatem, vel sinum spatiosum ventrem animæ superius intelleximus. Hoc ergo dicit, quia jam cogitationibus iniquissimis plenus est: usque ad summum oris sui blasphemia cumuletur: sive iram furoris ipsius diaboli animum non absurdè sentimus, per quem probantur sancti.

Et pluat super illum bellum suum. Bellum præ multitudine sua, possunt intelligi adversariæ potestates. Istæ igitur bellum Deo inferunt, quando sanctos ejus oppugnant. Quod autem ait: Pluat super eum abundè, in eum calamitatis miseriam precatur effundi: sive homo impius qui bellum blasphemiam infert Deo, recipiet opus suum.

Fugiet arma ferrea: & irruet in arcum æneum. Tanquam si diceret: Quando putaverit se leviores calamitates posse fugere, in atrociores incurret. Sive aliter: Si socios & ministros diaboli fugiat, incurret in ipsum principem tenebrarum: & cum sint illi rebelles in malitia, fortes & duricordes tanquam arma ferrea, in peiorem tamen authorem totius mali, velut in arcum æneum impinget: quem puto ideo hoc loco arcum nominatum: quia vel maxime in insidiis, & dolo homines inopinantes interimere non desinit. Arcu enim inopinantibus plerumque tela jaciuntur. Et non liberabitur de manu gladii. Hoc dicit: quia non evadet diabolus mortem perpetuam.

Gladius deductus, & egrediens de vagina sua, & fulgurans in amaritudine sua. Quia diximus arcum, translato nomine diabolum posse intelligi: qui dum inobedientia transgreditur terminos, & in superbia elatus metas sanctæ humilitatis transcendit: quasi de vagina beatæ habitationis iusto iudicio Dei eductus atque expulsius est. Sive eductum de vagina, paratum semper ad interimendum fugientem se significatum esse noverimus. Vulnerabit eum sagitta aenea. Ais diutinum est: huic metallo diabolus comparatur: eo quod ad interimendum nunquam deficiat: nec senectute aliqua consumatur, qui etiam fulgurat, hoc est transfiguratur se in angelum lucis.

Vadent & venient super eum horribiles. Id est, socii ejus.

Omnes tenebrae abscondite sunt in oculis ejus. Tenebræ in hoc loco intelligendæ sunt peccata, sive ea quæ commissa ab impio sunt, sive committenda sunt in corde ejus, & affectu, & cogitationibus latent: quæ ideo in secretis mentis ejus abscondita dicuntur esse, quia illis favet, eisque plurimum delectatur.

Devorabit eum ignis qui non succenditur. Hunc ignem non absurde intelligimus esse gehennam, qui non materiis quibusdam, & pabulis vivit ut ardeat: sed per se ipsum ut creatus est vigens: cuncta quæ ei injecta fuerint concrenrat. Ergo iste ignis devorabit impium: qui tanquam rationalis ita eum glutiet atque absorbebit, ut in eo æternis cruciatibus torqueatur.

Affligetur relictus in tabernaculo suo. Ob impietatem videbit suam iniquis derelinquetur à Deo, ut in tabernaculo corporis sui pœnis perpetuis crucietur.

Revelabunt cæli iniquitatem ejus, & terra consurget adversus eum. In testimonium utique erunt angeli & sancti homines, ut noverint quod pœnas iustissimè patiatur.

Apertum erit germen domus illius. In iudicio Dei, quando impius condemnandus est, non solum omnes cogitationes cordis ejus: verum etiam principia interfectarum cogitationum, Deo pandenda sunt, atque clarius luce manifestanda.

Detrahetur in die furoris Dei. In die iudicii mittetur in tenebras exteriores. Potuit & dies impia fuisse Job, quando plaga percussus est, & conclusit elocutionem suam, ut diceret:

Hæc est pars hominis impii à Deo. Hic quasi ex abrupto ostendit, quod in sanctum Job universa hæc dixerit. Quod autem sequitur:

Et hereditas verborum ejus à Domino. Id est, operum retributio: alii ita verterunt: Et hereditas verborum ejus ab Episcopo: quia quemadmodum Dominus à dominatione rerum omnium scitur: ita Episcopus eo quod superintendat in omnem creaturam, verissimè dicitur: Non enim Deus perturbata mente commotusque puniuntur est peccatores, cum sit incommutabilis, sicut ait ad Moysem: Ego sum qui sum: non solum sempiternus: verum etiam æternaliter mitis. Deinde ita de Deo anthropopathos dici intelligamus, non proprie secundum inconvertibilem substantiam ejus, sed translatis nominibus passibilis creaturæ ad creaturam non conditam, nec creatam: sed potius omnium conditricem.

Caput XXI.

RESPONDENS autem Job, dixit: Audite quæo sermones meos, & agite pœnitentiam. Sustinete me, ut & ego loquar, & post me, si videbitur, verba ridere. Post tanta convitia non est commotus, ut acerbè responderet: quin potius deprecans eos alloquitur, & ait: ut audientiam præbeant sermonibus ejus, quibus perceptis & cognitiss, noverint se super tanta oris sui amaritudine pœnitere debere.

Nunquid contra hominem disputatio mea est: ut merito non debeam contristari? Primum mihi illud est oneri, & valde molestum, atque horribile: quia non cum homine, sed cum Deo mihi causa loquendi est: cui castificatam iustitiam exhibebam, ut mercedem hujus operis repensaret: Ecce nunc tanquam reus criminum, omnibus affligor miseris. Hic dicit se tristari, quia scit Deum nihil injustè operari.

Attendite me, & obliquecitate, & superponite digitum ori vestro. Quod fit istud secretum, ut Deus bonus, & iustus erga me taliter operetur: præsertim cum ejus testimonium de me bonum habeam.

Et ego quando recordatus fuero, perimesco: & concutit

carnem meam tremor. Cum enim plagam hanc cogito, quam iuste vivens sustineo: Deique iudicium qui neminem infontem affligit, recordor, nimium pertimesco: hoc ipsum optimum scio, nullus patitur malum aliquod, nisi ipse permiserit. Nemini infert malum, nisi inferre ei ipse iustissimum iudicavit. Sed hæc Job contigerunt, ut appareret foris hominibus quod intrinsecus erat ante Deum.

Quare ergo impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis? Senes eorum permanet coram eis: propinquorum turba, & nepotum in conspectu eorum. Domus eorum securæ sunt: & pacata: & non est virga Dei super illos. Bos eorum concepit, & non abortivit: vacca peperit, & non est privata factu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum: & infantes eorum exultant iustibus. Tenent tympanum & citharam, & gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos: & in puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt Deo: recede à nobis, & scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est omnipotens, ut serviamus ei? Et quid nobis prodest, si oraverimus illum? Et alius ita dixit: Quare impiorum prosperatur vita? Et alius dixit: Quare non respicias ad iniqua agentes? Respondete mihi, obsecro: Si ego impius, & immemor bonorum operum secundum iustitiam, sicut vos affirmatis, hæc potior: quare impii vivunt & sublevati sunt, confortatique divitiis? Hoc ergo inquam obsecro respondeat: Nunquid vos qui Deum contra me iustum defenditis in hoc loco, injustum notatis: ut in me iniquus ultor sit, & in meis similibus clemens. Horum igitur de quibus nunc loquitur, finis & interitus erit mors æterna, & perditio inferorum.

Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua: consilium impiorum longè sit à me. Quia pro hac gloria sua & temporario flore, perpetua ignominia coram angelis induentur.

Quotiens lucerna impiorum extinguetur, & superveniet eis inundatio, & dolores dividet furoris sui. Erunt sicut paleæ ante faciem venti: & sicut favilla quam turba dispergit. Lux verò iusti semper: quia in hac nocte sæculi, lucerna fidei nullo vento tentationis extinguatur, & illic ad gloriam sempiterni luminis præparatur. Lumen verò peccatoris intra breve tempus vite extinguatur: Quoniam transisturus est sicut umbra. Non erit & veniet impiis, sicut Job ait, inundatio: id est, abundantia tormentorum. Quibusque dolores dividit furoris sui. Proculdubio Deus dolores dividit, dixit, pro hoc quod pœnas unicuique retribuit ut meretur.

Deus servabit filiis illius dolorem patris: & cum reddiderit, tunc sciet. Diabolo servat supplicium gehennarum, ut cum eo illi quos sibi exemplo malitiæ suæ filios fecit, pariter puniantur: quod Deus reddente, pater eorum diabolus tunc sciet: id est, tunc sentiet: quando cum filijs pœnas patietur æternas.

Videbunt oculi ejus interfectionem suam. Sive necem suam, ut alii dixerunt. Duplex enim tormentum est, videre pœnas quas sustineas.

Et de furore omnipotentis bibet. Ipse est calix aureus Domini in manu Babylonis.

Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se? Et si numerus mensum ejus dimidiatur. De eodem diabolo dicit, de quo Salomon ait: Impius cum venerit in profundum malorum suorum & criminum, desperatione contemnit. Jam enim novit se cum suis, qui sunt domus & regnum ejus, perpetuò esse damnandum: quia nulla est ejus voluntas agende pœnitentiæ.

Nunquid Deum docebit quisquam scientiam: qui excelsos iudicat? Qui enim de excelsis atque sublimibus potestatis angelorum habet iustum iudicium: quemadmodum à quoquam doceri poterit: ut in his quæ supra diximus, possit ejus iudicium reprehendi?

Iste moritur robustus & sanus, dives & felix: viscera ejus plena sunt adipe: & medullis ossa illius irrigantur. Alius verò moritur in amaritudine animæ suæ absque ullis opibus: & tamen simul in pulvere dormient: & vermes operient eos. Beatorum in hoc mundo, & infelicium in hac vita, communem dicit esse conditionem: Viscera sive intestina ejus, ut alii dixerunt, plena adipe, & medullis ossa illius irrigantur. Alius verò moritur in amaritudine animæ absque ullis opibus: & tamen simul in pulvere dormient, & vermes operient eos. In hac igitur continentia sermonis hujus, iste sensus est: quod in hoc mundo iusti & peccatores

indifferenter vivat: sed hæc diversitas commutanda sit in futuro: sicut in illo divite factum est, & in Lazaro paupere.

Certe novi cogitationes vestras, & sententias contra me iniquas. Ergo rectè definitio, inquit, quod perspicitis: quia una sit in hoc sæculo, & peccatori moriendi conditio & sancto. Qui tamen postea disjungendi, ut ad præmium mutentur iusti: peccatores verò ad supplicium rapiantur. Vos verò in infontem, iniquam datis sententiam.

Et dicitis enim. Insultantes mihi, meque irritantes.

Ubi est domus principis, & ubi tabernacula impiorum? Interrogate quemlibet de viatoribus: & hæc eadem illum intelligere cognoscetis. Quia ergo de me ita sentitis, quod damnationis meæ nunc tempus advenerit: non ita est quod definisse vos arbitramini: quia hæc Dei castigatio temporalis, non est æterna damnatio.

Quia in diem perditionis servatur malus: & ad diem furoris ducetur. Qui & ad diem furoris Dei ducendus est, ut excipiat sententiam mortis æternæ. Sancti enim omnes rectè viatores esse dicuntur, quia ut expediti, & alacres prætereundo sæculum, virili animo calcant terram suam festinanter proficiscentes ad beatam patriam, mundi hujus iter laboriosum conficiunt. Hi ergo qui ascendunt ad populum peregrinum: sive succinctum, fidei utique cingulo, contra dissolutionem vitiorum lumbos mentis accingunt.

Quis arguet coram eo vias ejus: & qua fecit, quis reddet illi? Videtur mihi, quod Job proprie de diabolo dixerit: licet & generaliter de omnibus peccatoribus possit intelligi. Quis hominum eum potest arguere propter viam ejus pollutissimam, per quam totum mundum ingredi fecit: aut reddere ei quæ creatura poterit quod meretur, nisi ille solus agnus Dei qui peccatum non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus.

Ipsæ ad sepulchra ducetur. Ad mortem videlicet tormentorum: quam ipse hominibus intulit in Adam, & ipse ad inferos ducendus, ut illic perpetuo puniatur.

Et in congerie mortuorum vigilabit. Et licet damnandus ad pœnas ducendus sit: sed tamen morte hominum gaudens, ad intuendum eorumdem mortuorum congeriem, omni alacritatis instantia, in eorum interitu vigilabit: vel certè semper vivet in mortem.

Dulcis fuit glaries Coccyi. Coccyum inferorum fluvium esse dicunt. Nos autem in scripturis divinis eundem fluvium, torrentem, puteum, caminum, ignem æternum, lacum, stagnum, legimus & gehennam. Glarearum verò nomine ipsa officia tartarorum, ministris quoque pœnarum infernalium vincitos tormentorum locis existimo significari: & dictum est quasi per ironiam: eo quod desiderent illum, atque exoptent habitatores inferorum ut puniant, & de ejus interitu saturerentur. Vel certè dulcis fuit morti: quia tam innumeris ei populus acquirit.

Et post se omnem hominem trahet. Qui imitatione exemplum ejus sequuntur: sive post se omnem hominem trahit, secundum prævaricationem humani generis in Adam.

Et ante se innumerabiles. Quos deceptor, & eos secururus præmittit ad pœnas.

Quomodo igitur consolamini me frustra: cum responso vestra repugnare ostensa sit veritati? In hoc versiculo omnem altercationem disputationis suæ conclusit: & amicos suos, quod sine causa contra eum de prædicta ratione decerent: convincit: cum illi diffidunt impios, & peccatores in hoc mundo puniri, inter quos & ipsum condemnant: ille convincit eos, quod vel maxime in sæculo glorientur: qui sunt ad damnationis judicium deducendi.

Caput XXII.

RESPONDENS autem Eliphaz Themanites, dixit: Nunquid Deo potest comparari homo, etiam cum perfeas fuerit scientia? In fugillationem igitur Job ista dicuntur: qui sibi omnino arroget hæc se propria cordis sui sapientia loqui.

Quid prodest Deo, si justus fueris: aut quid ei confers, si immaculata fuerit vita tua? Nemo justitia sua, & sanctitate Deum fecit meliorem: quoniam omnis boni fons atque origo: nullius bono eget, secundum Prophetam qui ait: Quo-

niam bonorum meorum non eges.

Nunquid timens arguet te: & veniet tecum in judicium: Nunquid causa timoris Dei hæc est, ut timeat te Deus? forte ipse potens aliquando efficiaris: & coequalis factus ipse resistas ei? Quæ risorie potius, & subannantis sensu dicuntur.

Et non propter malitiam tuam plurimam, & infinitas iniquitates tuas? Non hoc timens arguit te, inquit, gravis plagæ hujus correptionibus: sed propter omnia mala tua, quibus studium commodabas. Quia ergo principale malum: id est, malitiam Job plurimam habeat, unde cætera mala quasi in botro dependeant: subjungit & narrat ea quasi per species singulas, ita dicens.

Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa. Hoc dicit, quod violenter & hostili more aliena rapuerit, vel pignora injustè extorserit: sive per speciem justitiæ per calumniam expoliaverit: & prægravatur crimen, quando dicitur, quod nec sanguini suo pepererit.

Et nudos spoliasti vestibus. Quid vestitis feceris, hic apparet: apud quem nec nudus à rapinis tuis immunis inventus est.

Aquam lasso non dedisti. Manifestum est.

Et esurienti subtraxisti panem. Grave est non dedisse, gravius subtraxisse. Grande ergo peccatum, hospitalitatem in necessitate positus non præbere. Apertè autem Eliphaz mentium scimus: cum inferius legamus quanta bona Job fuerit operatus.

In fortitudine brachii tui possidebas terram, & potentissimus obtinebas eam. Arguit nihilominus eum tanquam superbum, & tyrannum, qui non justitia, & æquitate regni sui populos regeret: sed truculentis moribus tanquam virtute brachii, duro eos servitute onere subjugaret, & nullus propter imperium suum durissimum, nisi conditioni suæ subditus viveret.

Viduas dimisisti vacuas. Qui eas destitutas, & tribulationibus affectas, atque humiliatas, ad subveniendum audire noluit: unamquamque earum vacuum dimisisti: quando id quod à te postulabat, non potuit impetrare.

Et lacertos pupillarum comminuvisti. Si quid vitium habuerunt, unde sustentari possent, tulisti: & eorum animas vitæ desperatione fregisti: vel non defendendo eos à malis hominibus: virtutem ipse eorum, qua ad terespiciendam comminuvisti, dum eos passus es opprimi.

Propterea circumdatus es laqueis, & conturbat te formida subita. Hoc dicebat Eliphaz, quod ipse beatus Job malæ conscientie formidine turbaretur: & eadem formidine sibi subito veniente, usquequaque confertatus consilium patientiæ perdidit contra adversa.

At putabas te tenebras non visurum, & impetu aquarum inundantium non oppressum iri. In tanta securitate iniquitatis potens agebas: ut hæc mala meritorum tuorum reciproca tibi venire non crederis. Quibus tenebris miseriæ utique & calamitatis, tanquam impetu aquarum inundantium repente depressus es, ut obscurato corde non videas, quod rectum esse patientia perdocet. Multis modis in scripturis divinis, tenebræ appellantur, peccata, ignorantia, sive tribulatio: vel etiam obcuritas divinarum voluminum, nomine tenebrarum ponitur.

An cogitas quod Deus excelsior cælo sit, & super stellarum verticem sublimetur? Et dicitis: Quid enim novis Deus? Et quasi per caliginem judicatur. Primum ergo Eliphaz sanctum Job criminatur, quod in Deum asserat ignorantiam cadere, & multa sint in creaturis suis quæ nesciat. Deinde quod judicium ejus asserit incertum esse & dubium. Et idcirco per caliginem, id est, quasi verisimile quid judicatur.

Nubes latibulum ejus: nec nostra considerat, & circa cardines cæli perambulat. Idcirco autem hæc omnia quasi ex sensibus beati Job esse confingit: ut eum non solum blasphemum, verum etiam quod ignorantem dicat Deum, locisque eum asserat contineri: quod utique grande sacrilegium est sentite de Deo.

Nunquid semitam seculorum custodire cupis: quam calcaverunt viri iniqui. Custodire cupis, pro observare dicit: hoc est, nunquid actus & vitam perditam consequi concupiscis, eorum qui in diluvio & Sodomis, & eremo perierunt: vel eorum qui non credunt Deum humana curare.

Qui sublati sunt ante tempus suum. Ut Dathan & Abiron: vel illi qui subita morte perierunt.

Et fluvius subvertit fundamentum eorum? Imminente in se ira Dei, tanquam fluvii impetus, stabilitas presentis vitæ eorum subversa est: sive quasi fluvius superveniente pressura, fundamentum corporum eorum demolitum est: ut vitæ eorum patientes corruerent.

Qui dicebant Deo: recede à nobis. Propter apostasiam ergo damnati sunt. At non talis est Job, qui dicit, etiam si occidat me, in ipsum sperabo.

Et quasi nihil possit facere omnipotens astimabant eum, cum ille impleset domos eorum bonis. Non timerunt ergo impii: ne propter peccatum offensam Dei: & bona quæ ipse præstitit, vindictam suppliciorum incurrerent.

Quorum sententia procul sit à me. Et sanctum blasphematorum in numero ponit: quem ita ut eosdem detestatur.

Videbunt iusti, & letabuntur. Sive ut alii dixerunt, ridebunt: de abjectione infidelis populi loquitur.

Et innocens subannabit eos. Quomodo hoc & de sanctis ejus non potest dici? quando vident peccatores iusto Dei iudicio condemnari: videbunt & letabuntur. Placet enim illis Dei justitia: sicut & ipsi Deo. Sed Eliphaz cum hic fortassis rectè dixerit, male opinatus est, ut beatum Job impiis, & peccatoribus comparet.

Nonne succisa est erectio eorum. Superbia utique illorum & contumacia, supradictis pœnarum exemplis succisa est: & perpetua perditioni tradita.

Et reliquias eorum devoravit ignis? Reliquias etiam dixit: extrema quæque peccaminum in die iudicii punienda: quia in hoc sæculo, nulla pœna gravissimos peccatores ita ut digni sunt damnat. Sive reliquias posteritatem malorum hominum intelligere possumus: quæ imitando eos tanquam patres eorum reliquias appetuntur. Sive in bonam partem ponuntur: secundum illud: Quoniam cogitatio hominis consistit tibi, & reliquias cogitationis diem festum agent tibi: ut cogitatio hominis ad confessionem pertineat peccatorum: reliquias verò sunt ipsius confessionis æterna remuneratio: qua indultis sibi peccatis, velut in die festo spirituali letitia perfruatur. Possunt reliquias & novissima intelligi: juxta illud: Reliquias impiorum peribunt.

Acquiesce igitur ei & habeto pacem, & per hæc habebis fructus optimos. Hortatur sanctum Job, ut se jam cogitet emendare, & dat consilium non querenti, ut per patientiam convertatur ad Deum. Et ita post bellum instantis sibi horribilis plagæ, posset habere incolumitatis pacem.

Suscipe ex ore illius legem, & pone sermones ejus in corde tuo. Sive dictum: id est, audi quæ præcepit, & conserva.

Si reversus fueris ad omnipotentem, edificaberis. Si te factorum tuorum peniteat, edificaberis: id est, quotidie vallatus divina custodia munieris. Dissimulantibus agere penitentiam, hoc exemplum egregium præponendum est: necessaria enim hæc cohortatio est, qua possunt peccatores gloriam perditam reparare.

Et longè facies iniquitatem à tabernaculo tuo. Si te emendare volueris atque corrigere, tibi ascribet Deus, quod longè facias à te iniquitatem tuam: cum eam à te potius ipse elonget. Sive ipse diabolus iniquitas dicitur: hoc est qui te in potestatem accipit elongabitur.

Dabit pro terra silicem, & pro silice torrentes aureos. Hoc dicit: quod si propitiatio eum Dei in præceptis ejus firmissimis stabilierit, non terrenis rebus, & carnis voluptatibus operam dabit: sed magis ad fortitudinem virtutum proficiet, per quam possit ad affluentes cælestium divitiarum pervenire: hoc enim metaphoricè Eliphaz ad sanctum Job dicit: quod si in saxo fortitudinis bonæ conscientie tuæ positus fueris: sensus diviniæ sapientiæ tibi velut torrentes aurei abundabit.

Et utique omnipotens contra hostes tuos. Cum feceris, inquit, voluntatem ejus, habebis eum defensorem tui.

Et argentum coarcevat tibi. Diximus aurum pro sensu accipi: & argentum pro eloquio justificationis. Ergo & mandata Dei atque iudicia: ipsa sunt divina eloquia. Cum ergo converteris, in his fueris meditatione assidua commoratus: intelligentias diversorum sensuum differendo, multiplex & copiosè abundans eloquium coarcevat tibi.

Tunc super omnipotentem deliciis affues. Deliciis utique spiritualibus supradictis repleberis, cum petitiones cordis tui gratia sancti Spiritus videris, & in gaudio mentis tuæ senseris adimpleri.

Et elevabis ad Deum faciem tuam. Liberam frontem ad deprecandum Deum attolles: sive jam non ream, nec

que incurvatam deorsum mala conscientia, eriges ad Deum animam tuam.

Rogabis eum, & exaudiet te: & vota tua reddes. Peccatorem te non potest exaudire, nisi eum prius pro peccatis tuis deprecatus fueris.

Decernes rem, & veniet tibi. Rem duntaxat justam, sanctam, atque honestam, quam à Deo petieris obtinebis. *Et in viis tuis splendet lumen.* Vie tue actus tui boni erunt, & lumen tibi erit Dei notitia, Deique visitatio, atque protectio: quo actus viarum tuarum correcti illuminentur: ne forte per errorem inscitie in montes tenebrosos offendas.

Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: & qui inclinaverit oculos suos, ipse salvabitur. Et Dominus in Evangelio: Qui se humiliat, exaltabitur.

Salvabitur innocens, salvabitur autem munditia manuum suarum. Id est, gratia bonorum operum, vel nitore. Antiqui ita dixerunt: erue innocentem, & salvaberis munditia manuum tuarum: ubi retributionem videtur sonare, quod ait, erue innocentem: ut salvati possis innocentia manuum tuarum.

Caput XXIII.

RESPONDENS autem Job ait: Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, & manus plage meæ aggravata est super genitum meum. Relictis infidelibus amicis: qui me calamitatis hujus miseriam iuste pati definiunt, & addunt amaritudini meæ, totum me ad Deum convertam, & dicam ei pro conscientia meæ fiducia quæ sequuntur.

Quis mihi tribuat ut cognoscam, & inveniam illum, & veniam usque ad solium ejus? Intellectu se cognoscere Deum dixit: invenire quoque eum operibus bonis, & venire usque ad solium ejus, & futuri scientia, & cogitatione iudicii proficiendo accedere usque ad ipsam contemplationem divini potestatis: quam utique mundi corde videbant. Quod cor, multis castificationibus morum, sanctus hic Job purificatum se dicit habuisse.

Ponam coram eo iudicium. Iudicium, inquit, justitiæ tuæ ponam in conspectu Dei mei, secundum illud: Ab ipso iudicii ejus æquitatem requiram. Tamen priusquam sit ejus in me definitiva sententia, multas ei proferam increpationes: quia cum ejus noverim singularem justitiam, quare iustus patior tormenta, quæ iniquis impiique potius debentur. Hoc ergo quod sequitur, ait.

Et os meum replebo increpationibus: ut sciam verba quæ mihi respondeat, & intelligam quid loquatur mihi. Id est, iusti doloris querelis.

Nolo multa fortitudine contendat mecum: nec magnitudinis suæ mole me premat. Proponat æquitatem contra me, & perveniet ad victoriam iudicium meum. In mole majestatis ejus, horripilationem intelligamus, non aliquid corporeum: quia Deus spiritus est. Certus sum, inquit, quia istas afflictionum miserias: ipso utique judicante, patebit me nullo peccatorum merito sustinere: hinc ait: Perveniet ad victoriam iudicium meum.

Si ad Orientem iero, non apparet: si ad occidentem, non intelligam eum: si ad sinistram, quid agam? Non apprehendam eum. Si me vertam ad dexteram: non videbo illum. Ipse verò scit viam meam, & probabit me quasi aurum quod per ignem transit. Dum partes mundi enumerat, dicit eum habitare ubique totum: sibi tamen omnino esse invisibilem confitetur, eo quod non subiaceat ejus divinitas obtutibus creature. Deus verò omnem viam conversationis ejus, ait, quia optime noverat.

Vestigia ejus secutus est pes meus: viam ejus custodivi, & non declinavi ex ea. A mandatis labiorum ejus non recessi: & in sermone meo non abscondi verba oris ejus. Hoc est, quod custodiri voluit, custodivi.

Ipse enim solus est, & nemo avertere potest cogitationem ejus: & anima ejus quocumque voluit, hoc fecit. Hoc est: quia inscrutabilia sunt iudicia ejus, & investigabiles viæ ejus.

Cumque expleverit in me voluntatem suam, & alia multa similia pressit ei. Cum jam me quibus voluit tormentis affecerit, & alia adhuc quanta voluerit mihi infligere poterit, quem insensibilia sicut sensibilia contremiscent.

Et idcirco à facie ejus turbatus sum. Mente scilicet sentiens, & ex parte intelligens.